



Europska unija

OD RATA DO MIRA

EUROPSKA PRIČA

OBRAĆANJE HERMANA VAN ROMPUYA, PREDSEDNIKA EUROPSKOG VIJEĆA

JOSÉA MANUELA DURÃO BARROSA, PREDSEDNIKA EUROPSKE KOMISIJE



OSLU, 10. PROSINCA 2012.



Izjava Hermana Van Rompuya, predsjednika Europskog vijeća

Vaša Visočanstva, Vaše Kraljevske Visosti, predsjednici država i vlada, članovi Norveškog odbora za dodjelu Nobelove nagrade, Ekscelencije, dame i gospodo, okupili smo se ovdje kako bismo s poniznošću i zahvalnošću primili nagradu u ime Europske unije.

U nesigurnim vremenima današnji dan ljude diljem Europe i svijeta podsjeća na osnovnu namjeru Unije: širenje bratstva među europskim narodima danas i u budućnosti.

Naša je to zadaća danas.

Bila je zadaća i brojnih naraštaja prije nas.

Kao što će biti zadaća i brojnih naraštaja poslije nas.

Želio bih ovdje u Oslu odati priznanje svim Europljanima koji su sanjali o kontinentu u miru i svima onima koji iz dana u dan ostvaruju taj san.

Ova nagrada pripada njima.

Rat postoji onoliko koliko postoji i Europa. Naš kontinent nosi ožiljke kopalja i mačeva, topova i pušaka, rovova i tenkova.

Sve se to odražava u Herodotovim riječima izrečenima prije 25 stoljeća: „U miru sinovi pokapaju očeve. U ratu očevi pokapaju sinove.”

Ipak, ... nakon što su dva strašna rata poharala kontinent, a potom i svijet, ... u Europu je konačno došao trajni mir.

U tim teškim danima gradovi su ležali u ruševinama, a srca mnogih bila su prožeta tugom i gorčinom. Tada je bilo teško, kako je rekao Winston Churchill, „ponovno pronaći radost i nadu vrijednu življenja”.

Kao dijete rođeno u Belgiji odmah nakon rata, priče sam mogao čuti iz prve ruke.

Moja je baka pričala o Velikom ratu.

Moj sedamnaestogodišnji otac morao je 1940. iskopati vlastiti grob. No uspio je izmaći. Inače ne bih danas bio ovdje.

Kako li su smioni bili utemeljitelji Europe koji su zaključili da mogu stati na kraj tom beskrajnom nasilju i osveti te zajednički izgraditi bolju budućnosti. Kakvo vizionarstvo!

Naravno, mir je možda mogao doći u Europu i bez Unije. Možda. To nikad nećemo saznati. No on nikad ne bi bio isti. Bio bi tek hladni prekid vatre, a ne trajni mir. Mitterrand and Kohl hand in hand.

Pomirenje je, po mojemu mišljenju, ono što ga čini posebnim.



4

Ono je teško ostvarivo u politici i u stvarnom životu. Ono je više od običnog opraštanja, zaboravljanja ili jednostavnog okretanja stranice.

Zamislimo samo kroz što su prošle Francuska i Njemačka..., a onda su poduzele taj korak... potpisale ugovor o prijateljstvu... Dirnut sam svaki put kada čujem riječi *Freundschaft, Amitié*. To su osobne riječi koje se obično ne upotrebljavaju u ugovorima među narodima. No želja da se povijest više ne ponovi, da se učini nešto potpuno novo bila je toliko jaka da su se morali pronaći nove riječi.

Europa je za ljude bila obećanje, bila je nada.

Kada je Konrad Adenauer 1951. došao u Pariz kako bi potpisao Ugovor o Zajednici za ugljen i čelik, jedne ga je večeri u hotelu dočekaao poklon. Bio je to „*Croix de Guerre*”, ratna medalja koja je pripadala francuskom vojniku. Uz kratku bilješku za kancelara ostavila ju je vojnikova kći, mlada studentica, u znak pomirenja i nade.

Pred očima mi se pojavljuju i druge dirljive slike.

Vođe šest država okupljeni u Rimu, u vječnom gradu, kako bi započeli novu budućnost...

Willy Brandt kleči u Varšavi.

Radnici pred ulazom u brodogradilište u Gdanjsku.

Rukovanje Mitterranda i Kohla.

Dva milijuna ljudi povezanih 1989. u lanac od Tallinna preko Rige do Vilniusa. Ti su trenuci zacijelili rane Europe.

“ Europa je za ljude bila obećanje, bila je nada. ”

No simbolične geste ne mogu uspostaviti trajni mir.

U tom trenutku stupa na scenu „tajno oružje“ Europske unije: čvrsto udruživanje interesa koje je bez premca, tako da rat fizički postaje nemoguć. Stalnim pregovorima o sve više pitanja, među sve više zemalja. Zlatno je pravilo Jeana Monneta: „Mieux vaut se disputer autour d’une table que sur un champ de bataille.“ („Bolje je boriti se za stolom nego na bojištu.“)

Kad bih morao, Alfredu Nobelu objasnio bih to ovako: nije to obična mirovna konferencija, to je neprekidna mirovna konferencija!

Priznajem, neki dijelovi mogu biti zbunjujući čak i upućenima.

Primjerice, kada ministri iz zemalja koje nemaju izlaz na more strastveno diskutiraju o ribolovnoj kvoti.

Ili kada zastupnici iz Skandinavije u Europskom parlamentu raspravljaju o cijeni maslinova ulja. Unija je usavršila umijeće postizanja kompromisa. Ne drammatizira se zbog pobjede ili gubitka, već se jamči da sve zemlje nakon pregovora budu pobjednice. A ako je cijena na putu do tog cilja dosadno politiziranje, spremni smo je platiti...

Dame i gospodo,

trud se isplatio.

Mir je postao stvarnost.

A rat nezamisliv.

Ipak, „nezamisliv“ ne znači i „nemoguć“.

Zato smo se danas ovdje okupili.

Europa mora održati svoje obećanje mira.

Mislim da je to i dalje glavna svrha naše Unije.

No kako bi nadahnula svoje građane, Europa se ne može osloniti samo na obećanje. U jednu ruku to nije loše. Rat blijedi u našim sjećanjima.

Iako još ne posvuda.

Sovjetska vlast nad istočnom Europom završila je tek prije dva desetljeća.

Strahovita krvoprolića na Balkanu dogodila su se netom nakon toga. Djeca rođena u vrijeme pokolja u Srebrenici sljedeće će godine navršiti tek osamnaest godina.

No oni imaju i mlađu braću i sestre koji su se rodili nakon tog rata i koji su zapravo prvi pravi poslijeratni naraštaj u Europi. Ta se činjenica ne smije promijeniti.

“ Mir je postao stvarnost.
A rat nezamisliv.
Europa mora održati svoje
obećanje mira. ”

Predsjednici, premijeri, Ekscelencije,

možemo reći da je mir zavladao ondje gdje je bio rat. No pred nama je druga povijesna zadaća: zadržati mir ondje gdje on već postoji. Uostalom, povijest nije roman, knjiga koju možemo zatvoriti nakon sretnog završetka. U potpunosti smo odgovorni za ono što slijedi.

Upravo je to vidljivo danas, u doba najgore gospodarske krize u posljednja dva naraštaja, koja ljudima uzrokuje poteškoće i političke saveze naše Unije stavlja na kušnju.

Roditelji jedva spajaju kraj s krajem, radnici dobivaju otkaze, studenti koji, bez obzira na svoj trud, ne mogu pronaći svoje prvo zaposlenje – svima njima mir sigurno nije prvo što im pri pomisli na Europu pada na pamet...

Kada su ugroženi temelji našeg društva, a to su blagostanje i zapošljavanje, prirodno je da se smanjuje velikodušnost, raste egoizam te da se čak vrate već zaboravljene predrasude i stereotipi. Neki će možda dovesti u sumnju ne samo zajedničke odluke, već činjenicu da se zajednički odlučuje.

Premda su takve reakcije pretjerane – čak nas ni napetosti te vrste neće vratiti u tminu prošlosti – valja priznati da Europa trenutačno prolazi kroz stvarno iskušenje.

Dozvolite mi da se poslužim riječima Abrahama Lincolna iz doba drugog kontinentalnog iskušenja: danas utvrđujemo „može li ta Unija ili bilo koja unija tako stvorena i posvećena takvim načelima biti trajna“.



“ Ich bin ein Europäer.
Je suis fier d’être européen.
Ponosan sam što sam Europljanin. ”

Odgovaramo svojim djelima, vjerujući u uspjeh. Dajemo sve od sebe kako bismo nadvladali poteškoće te obnovili rast i radna mjesta.

Naravno, za to postoji potreba. No na tom nas putu vode viši ideali: želja da i dalje krojimo svoju sudbinu, smisao zajedništva i, na neki način... sama ideja o Europi ... koja je već stoljećima u nama.

Današnjom prisutnošću mnogih europskih čelnika na ovome mjestu naglašava se naše zajedničko uvjerenje da ćemo probleme riješiti zajedno i tako postati jači. Dovoljno jaki da u svijetu možemo braniti svoje interese i promicati svoje vrijednosti.

Svi se trudimo da Europa postane bolja za današnje i buduće naraštaje. Tako da će se drugi poslije moći osvrnuti i zaključiti: ta je generacija, ova naša, održala obećanje o Europi.

Današnja mladež već živi u novom svijetu. Za njih je Europa svakodnevna stvarnost. Ona ne znači da su sputani u zajedničkom brodu, već im donosi bogatstvo slobodnog suživota, putovanja i razmjene. Suživota i oblikovanja kontinenta, iskustava, budućnosti.

Ekscelencije, dame i gospodo,

naš kontinent, koji se podigao iz pepela 1945. i ujedinio 1989., ima veliku sposobnost samoobnove. Na sljedećim je naraštajima da nastavite tu zajedničku pustolovinu.

Nadam se da će s ponosom preuzeti tu odgovornost. I da će moći reći ono što mi danas ovdje kažemo: Ich bin ein Europäer. Je suis fier d’être européen. Ponosan sam što sam Europljanin.

Izjava Joséa Manuela Durãa Barrosa, predsjednika Europske komisije

Vaša Visočanstva, Ekscelencije, dame i gospodo,

„Mir nije puka odsutnost rata, on je vrlina”, napisao je Spinoza: „Pax enim non belli privatio, sed virtus est”. I dodao da je to „stanje uma, sklonost dobrohotnosti, povjerenju i pravdi”.

Uistinu, pravi se mir može postići samo ako ljudi imaju povjerenje. Ako vjeruju u svoj politički sustav i sigurni su da se poštuju njihova temeljna prava.

Europska unija ne znači samo mir među narodima. Ona kao politički projekt utjelovljuje stanje uma koje spominje Spinoza. Kao zajednica vrijednosti uključuje viziju slobode i pravde.

Dobro se sjećam trenutaka kad sam se 1974. s gomilom ljudi spuštao niz ulice svojeg rodnog Lisabona u Portugalu slaveći demokratsku revoluciju i slobodu. Jednak osjećaj radosti doživjela je ista generacija u Španjolskoj i Grčkoj, a poslije se to osjetilo i u središnjoj i istočnoj Europi te u baltičkim državama kada su ponovno stekle neovisnost. Nekoliko naraštaja Europljana iznova je pokazalo da su odabirom Europe odabrali slobodu.

Nikad neću zaboraviti Rostropoviča kako svira Bacha uz ruševine Berlinskog zida. Taj prizor podsjeća svijet da je stare podjele srušila težnja za slobodom i demokracijom, čime je omogućeno ponovno ujedinjenje kontinenta. Kako bi se u našim zemljama učvrstila demokracija, ključno je bilo priključiti se Europskoj uniji.

Jer ona u prvi plan stavlja pojedinca i poštovanje ljudskog dostojanstva. Jer daje glas različitosti tvoreći jedinstvo. Tako je Europa, nakon ponovnog ujedinjenja, mogla početi disati punim plućima, kako je rekao Karol Wojtyła. Europska unija postala je naš zajednički dom. „Domovina naših domovina”, rekao je Vaclav Havel.

Naša Unija nije samo zajednica država. Ona uspostavlja novi pravni poredak koji se ne temelji na ravnoteži moći pojedinih naroda, već na dobrovoljnom pristanku država da dijele suverenost.

Od udruživanja proizvodnje ugljena i čelika do ukidanja unutarnjih granica, od šest država do uskoro dvadeset i osam kada se Hrvatska priključi obitelji, izniman je europski put koji nas vodi k „sve čvršćoj Uniji”. A najvidljiviji simbol našeg jedinstva danas svi drže u rukama: euro, valutu Europske unije kojeg se nećemo odreći.

“ Europska unija ne znači samo mir među narodima. Kao zajednica vrijednosti uključuje viziju slobode i pravde. ”

Vaše Ekscelencije, dame i gospodo,

mir ne može počivati samo na dobroj volji. On mora biti utemeljen na zakonima, zajedničkim interesima i jačem osjećaju zajedničke sudbine.

Genijalnost osnivača Unije bila je upravo u prepoznavanju da se mir u 20. stoljeću može zajamčiti ako se razmišlja izvan granica nacionalne države. Walter Hallstein, prvi predsjednik Europske komisije, rekao je: „Das System der Nationalstaaten hat den wichtigsten Test des 20. Jahrhunderts nicht bestanden” („Sustav nacionalnih država nije položio najvažniji ispit 20. stoljeća”). I dodao: „svjetskim se ratovima dokazalo da nije sposoban zadržati mir”.



Jedinstvenost europskog projekta jest u spajanju legitimnosti demokratskih država i legitimnosti nadnacionalnih institucija – Europske komisije, Suda Europske unije. Nadnacionalnih institucija koje štite opće europske interese, brane europsko opće dobro i utjelovljuju zajedničku sudbinu. A uz Europsko vijeće u kojem su zastupljene vlade, s vremenom smo razvili jedinstvenu transnacionalnu demokraciju koju simbolizira izravno izabrani Europski parlament.

Naša težnja za europskim jedinstvom nije savršeno umjetničko djelo – ono je proces koji traje i koji iziskuje ustrajnost i marljivost. Sam proces nema svrhu, nego je on sredstvo do viših ciljeva. On na mnoge načine potvrđuje težnju za svjetskim poretom u kojem dobitak jedne osobe ne znači patnju druge, u kojem poštovanje zajedničkih normi služi općim vrijednostima.

Stoga Europska unija, iako nije savršena, može biti i uistinu jest snažno nadahnuće mnogima u svijetu. Jer izazovi različitih regija mogu biti manji ili veći, ali se u biti ne razlikuju.

Svi živimo na istom planetu. Poteškoće poput siromaštva, organiziranog kriminala, terorizma i klimatskih promjena ne poznaju nacionalne granice. Dijelimo iste težnje i opće vrijednosti koje sve više uzimaju maha i u drugim državama diljem svijeta. Dijelimo „l'irréductible humain“, nepokorivost ljudskog bića. Mi nismo samo dio svojeg naroda i svojega kontinenta, mi smo dio čovječanstva.

Jean Monnet svoje je memoare završio ovim riječima: „Les nations souveraines du passé ne sont plus le cadre où peuvent se résoudre les problèmes du présent. Et la communauté elle-même n'est qu'une étape vers les formes d'organisation du monde de demain.“ („Suvereni narodi iz prošlosti više ne mogu rješavati probleme sadašnjosti. A [europska] zajednica samo je korak na putu do organiziranog svijeta budućnosti.“)

Ta federalistička i kozmopolitska vizija jedan je od najvažnijih doprinosa Europske unije svjetskom poretku u nastajanju.

“ Naša težnja za europskim jedinstvom nije savršeno umjetničko djelo – ono je proces koji traje i koji iziskuje ustrajnost i marljivost. Sam proces nema svrhu, nego je on sredstvo do viših ciljeva. ”

Vaše Ekscelencije, dame i gospodo,

konkretno zalaganje Europske unije u svijetu snažno je prožeto tragičnim događajima na našem kontinentu poput ekstremnog nacionalizma, ratova i apsolutnog zla holokausta. Ono je nadahnuto našom željom da ne ponavljamo iste pogreške.

Ono čini osnovu našeg višestranog pristupa globalizaciji temeljenoj na blisko povezanim načelima globalne solidarnosti i globalne odgovornosti.

Iz njega crpimo nadahnuće za suradnju sa susjednim zemljama i međunarodnim partnerima, od Bliskog istoka do Azije, od Afrike do Sjeverne i Južne Amerike.

Njime je određen naš stav protiv smrtne kazne i podupiranje međunarodne pravde koju utjelovljuju Međunarodni sud i Međunarodni kazneni sud.

Ono nam je misao vodilja u borbi protiv klimatskih promjena te za sigurnost hrane i energetske sigurnost. Na njemu se temelje naše politike razoružanja i protiv širenja nuklearnog oružja.

Kao kontinent koji se iz ruševina pretvorio u jedno od najjačih gospodarstava svijeta, s jednim od najnaprednijih socijalnih sustava i kao najveći svjetski donator pomoći, snosimo posebnu odgovornost prema milijunima ljudi u nuždi.

U 21. stoljeću više ne možemo dopustiti da roditelji nemoćno promatraju kako im dijete umire jer mu nedostaje osnovna medicinska skrb, da majke kreću u cjelodnevnu potragu za hranom i pitkom vodom te da dječaci i djevojčice nemaju djetinjstvo jer prije vremena moraju odrasti.

“ Kao zajednica naroda koji su prevladali rat i suzbili totalitarne režime, uvijek ćemo biti uz one koji su u potrazi za mirom i ljudskim dostojanstvom. ”

Kao zajednica naroda koji su prevladali rat i suzbili totalitarne režime, uvijek ćemo biti uz one koji su u potrazi za mirom i ljudskim dostojanstvom.

Dopustite mi da kažem i ovo: trenutačna situacija u Siriji mrlja je na globalnoj savjesti i moralna je dužnost međunarodne zajednice da je riješi.

Danas je međunarodni dan ljudskih prava, stoga su naše misli posebno usmjerene na borbe za ljudska prava diljem svijeta koji riskiraju svoje živote da bi obranili vrijednosti za koje se mi zalažemo. Ne postoji taj zatvor koji bi ih ušutkao. Njihov glas čujemo i u ovoj prostoriji.

Sjetimo se i toga da su prošle godine na ovome mjestu stajale tri žene koje su nagrađene za nenasilnu borbu za sigurnost žena i ženska prava. Kao unija izgrađena na temeljnoj vrijednosti jednakosti između muškaraca i žena sadržanoj u Ugovoru iz Rima iz 1957., obveza nam je štiti prava žena u cijelom svijetu i podržavati jačanje njihove uloge. Zalažemo se i za temeljna prava onih koji su najranjiviji, a budućnost imaju u svojim rukama – djece svijeta.

Kao uspješan primjer nenasilnog pomirenja temeljenog na gospodarskoj integraciji, pridonosimo razvoju novih oblika suradnje koji počivaju na razmjeni ideja, inovacijama i istraživanju. Znanost i kultura srž su otvorenosti Europe – dok stvaraju saveze preko granica, obogaćuju nas kao pojedince.



Vaša Visočanstva, Vaše Kraljevske Visosti, predsjednici država i vlada, članovi Norveškog odbora za dodjelu Nobelove nagrade, Ekscelencije, dame i gospodo,

upravo je Norveška, u kojoj s poniznošću i zahvalnošću primamo Nobelovu nagradu za mir, najbolje mjesto da iznesemo svoju viziju jer je ta zemlja dala velik doprinos miru u svijetu.

Alfred Nobel posebno se posvetio „pacifikaciji Europe” koju je u prvotnoj inačici svoje oporuke smatrao čak istovjetnom miru u svijetu.

U tome možemo prepoznati uvodne riječi Schumanove deklaracije, osnivačkog dokumenta Europske unije. „La paix mondiale”. „Svjetski mir”, navodi se, „ne može se zajamčiti bez kreativnog truda koji odgovara veličini opasnosti koja ga ugrožava.”

Moja poruka danas glasi: računajte na naše zalaganje za trajni mir, slobodu i pravdu u Europi i svijetu.

U posljednjih šezdeset godina europski je projekt pokazao da je moguće da se ljudi i narodi udruže preko granica. Da je moguće da se svladaju razlike između „njih” i „nas”.

Danas se na ovome mjestu nadamo i obvezujemo da će Europska unija zajedno s ljudima dobre volje pomoći udruživanju svijeta.

Hvala.





© Europska komisija

Ostavština Nobelove nagrade za mir: inicijativa EU-a „Djeca mira“

Za promicanje mira, pomirenja, demokracije i ljudskih prava u Europi, EU-u je 2012. pripala Nobelova nagrada za mir.

EU odlučio je novčana sredstva Nobelove nagrade za mir pokloniti djeci kojima je uskraćena prilika za odrastanje u miru te je sredstva udvostručio čime je iznos od 930 000 EUR povećao na 2 milijuna EUR. Zahvaljujući tomu više od 28 000 djece sudjelovalo je u četiri odabrana obrazovna projekta u zadnjoj godini dana.

EU će i u sljedećim godinama nastaviti s razvijanjem ove inicijative koja je poprimila oblik dugotrajnog političkog naslijeđa Nobelove nagrade za mir i alata pomoći usmjerenog poticanju obrazovanja u područjima pogođenima sukobima. U 2013. EU je ponovno udvostručio sredstva i dodijelio novih 4 milijuna EUR postojećim i novim projektima.

13



© Europska komisija



© Europska komisija



© Europska komisija

Web-mjesto EU-a posvećeno Nobelovoj nagradi za mir



Web-mjesto EU-a posvećeno inicijativi EU-a „Djeca mira”



#EUglobalplayer
#EUNobel